

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету суспільних наук
проф. Остапчук Ю.О.

«30» червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТНОПОЛІТИКА У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Рівень вищої освіти	Другий (освітньо-професійний)
Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	С2 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи» для здобувачів вищої освіти галузі знань *С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини* спеціальності **С2 Політологія** освітньої програми **Політологія**.

Розробник: кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри політології і державного управління Зан Михайло Петрович.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології і державного управління

протокол № 10 від «30» червня 2025 р.

Завідувач кафедри Ключкович А.Ю.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «30» червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-ий	1-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 2,7 аудиторних – 48 самостійної роботи студента – 72	1-ий	1-ий
	Лекції:	
	28	10
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Індивідуальна та самостійна робота:	
	72	106

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи» є вивчення студентами-політологами емпіричного досвіду реалізації етнонаціональної політики у країнах Центральної Європи на прикладі держав Вишеградської четвірки, країн Балтії, Румунії, Молдови, Болгарії, Албанії та постюгославських республік.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти наступних компетентностей.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК09. Вміння працювати у міжнародному контексті.

ЗК10. Дотримання засад толерантності та поваги до різноманітності і мультикультурності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти.

СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи» є опанування таких навчальних дисциплін ОПП «Політологія», другий (магістерський рівень):

ОК 01 Методологічні підходи сучасної політичної науки (Methodological approaches of modern Political Science).

ОК 02 Інформаційно-аналітична діяльність у політиці.

ОК 03 Іноземна мова за професійним спрямуванням.

ОК 04 Публічна політика та управління у країнах Центральної Європи.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Політологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.	ПРН02
Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.	ПРН06
Застосовувати кращі практики діяльності органів влади, територіальних громад, політичних та громадських організацій, аналітичних та інших професійних структур Центральної Європи у практичній діяльності в Україні.	ПРН09
Враховувати у дослідницькій, експертній, консультаційній, політичній, публічній та організаційній діяльності етнокультурні параметри суспільства, зокрема у регіоні Центральної Європи, їх вплив на публічну політику та національну і міжнародну безпеку.	ПРН10
Здійснювати інформаційно-аналітичну, експертну, проєктну діяльність, володіти навичкам політичної діагностики, прогнозування та моделювання, враховуючи міжнародний та регіональний контекст Центральної Європи.	ПРН12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політичної науки, що включають результати досліджень щодо формування специфіки поліетнічного простору та функціонування національних емпіричних моделей етнополітики країн Центральної Європи.	ПРН02
Критично осмислювати політико-історичні, соціокультурні, міграційні та геополітичні фактори формування Центральної Європи як особливого етнополітичного регіону.	ПРН06
Застосовувати кращі практики громадського та політичного представництва етнічних меншин країн центральноєвропейського регіону на рівні вітчизняних етнополітичних управлінських структур, зокрема в територіальних громадах, громадських, міжнародних організаціях, політичних партіях, засобах масової інформації, консалтингових,	ПРН09

аналітичних і дослідницьких центрах.	
Враховувати у дослідницькій та консультативній діяльності мовні, конфесійні та соціопсихологічні характеристики етнічних громад країн Центральної Європи, їх вплив на реалізацію етнополітичного менеджменту, національну та міжнародну безпеку, публічну політику загалом.	ПРН10
Здійснювати інформаційно-аналітичну, експертну та проектну діяльність у сфері моніторингу етнополітичної ситуації й реалізації зовнішньополітичного вектора етнополітики з боку окремих країн Центральної Європи в мультикультурному середовищі західних прикордонних областей України.	ПРН12

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- іспит;
- колоквиум (україномовна анотація та захист 2 наукових статей (офіційними мовами ЄС); інформаційно-аналітичної записка);
- презентація результатів виконаної індивідуальної роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступи на практичних заняттях, написання інформаційно-аналітичної записки, колоквиум.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання на практичних заняттях				Індивідуальна та самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
T2	T3	T4	T5	20	50	100
12	6	6	6			

T2, T3... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання на практичних заняттях			Індивідуальна та самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T9	20	50	100
12	6	12			

T6, T7... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30	5	30
Пошук, опис	1	20		

бібліографії, україномовна анотація та захист у формі колоквіуму 2 наукових статей (офіційними мовами ЄС)				
Підготовка та захист інформаційно- аналітичної записки			1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	7	100	6	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. Модульна контрольна робота складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру.

Перше запитання має оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, перше запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Друге запитання має на меті оцінити розуміння основних тенденцій розвитку сучасних етнополітичних процесів у країнах Центральної Європи. Залежно від послідовності викладу та орієнтування в тематичному матеріалі, друге запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 15 балів.

Третє питання модульної контрольної роботи має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків студента з визначеної проблематики третє запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 25 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Відповідно до «*Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсних) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті*» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;

- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

Оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмний матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

Оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмним матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

ТЕМА 1. ЦЕНТРАЛЬНА ЄВРОПА ЯК ЕТНОПОЛІТИЧНА РЕАЛЬНІСТЬ

Політико-історичні передумови формування національних держав Центральної Європи. Етногенез етнічних груп країн регіону. Роль міграційних процесів. Політичні трансформації ХХ ст. та їх роль у формуванні етнонаціональної структури країн регіону. Геополітичні та етнополітичні виклики початку ХХІ ст.

Етнорегіональні складові Центральної Європи. Специфіка формування історико-етнографічних регіонів (етнографічних зон). Етнорегіони країн Вишеградської четвірки. Етнорегіони країн Балтії. Етнорегіони Румунії та Молдови. Етнорегіони Болгарії та Албанії. Етнорегіони постюгославських республік. Проблема спірних територій.

ТЕМА 2. ЕТНОПОЛІТИКА КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ

Етнонаціональна політика Республіки Польща. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське та політичне представництво міноритарних етнічних груп. Виборчі комітети організацій національних меншин. Сілезький національний рух за автономію. Політична та громадська самоорганізація німецької національної меншини. Громадські організації білоруської, російської та ромської національних меншин. Кашубська мовна меншина.

Етнополітика Чеської Республіки. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське представництво міноритарних етнічних груп.

Етнонаціональна політика Словацької Республіки. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Особливості політизації угорської, ромської та русинської національних меншин.

Етнополітика Угорщини. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Система представницької демократії національних та етнічних меншин Угорщини. Органи самоврядування національних меншин. Участь у виборчих процесах.

ТЕМА 3. ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В КРАЇНАХ БАЛТІЇ

Етнополітика Литовської Республіки. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське представництво міноритарних етнічних груп. Російська меншина. Громадські організації поляків. Регіональний сепаратизм. Жемайтя.

Етнократія та етнополітика в Латвійській Республіці. Етнонаціональна структура. «Закон про громадянство». Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське та політичне представництво міноритарних етнічних груп. Російська меншина. Латгалія. Суйти.

Етнічна демократія та етнонаціональна політика в Естонській Республіці. Етнонаціональна структура. «Закон про громадянство». Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське та політичне представництво міноритарних етнічних груп. Російська меншина. Сетумаа.

ТЕМА 4. ЕТНОПОЛІТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ РУМУНІЇ ТА МОЛДОВИ

Парламентське представництво національних меншин Румунії. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Демократичний Союз угорців Румунії. Секейський рух за автономію в Трансільванії. Парламентська група національних меншин.

Етнополітика Республіки Молдова. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Автономно-територіальне утворення Гагауз-Ері. Етнополітична проблема Придністров'я. Болгари Молдови.

ТЕМА 5. ЕТНОПОЛІТИКА БОЛГАРІЇ ТА АЛБАНІЇ

Етнонаціональна політика Республіки Болгарія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Проблема інтеграції ромського населення.

Етнонаціональна політика Республіки Албанія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Албанський націоналізм та «зони меншин». Греки. Македонці. Міграційні процеси.

МОДУЛЬ 2

ТЕМА 6. ЕТНОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ ТА ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В ПОСТЮГОСЛАВСЬКИХ РЕСПУБЛІКАХ

Етнонаціональна політика Республіки Словенія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Корінні італійська та угорська громади. Парламентське представництво. Ромська громада.

Етнополітика Республіки Хорватія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Парламентське представництво меншин. Політичні партії сербів, боснійців, косоварів. Угорська, ромська, албанська меншини. Регіональні партії Славонії, Баранї та Істрії.

Етнополітика Республіки Чорногорія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Політичні партії сербів і хорватів. Албанська меншина. Босняки-мусульмани.

Етнонаціональна політика Республіки Північна Македонія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Албанський націоналізм і сепаратизм. Політичні партії сербів, турків, босняків, ромів.

Етнополітика Боснії і Герцеговини. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Етнічна сегментація національного парламенту. Політичні партії боснійців, сербів і хорватів.

Етнонаціональна політика Республіки Сербія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Етнополітичні проблеми Воєводини, Санджаку та Південної Сербії. Угорська меншина. Роми. Буньовці. Валахи. Румуни. Словаки. Хорвати. Руснаки. Чорногорці. Горанці. Греки. Македонці. Ісламізовані серби й чорногорці. Албанська меншина. Політико-партійна структуризація меншин.

Етнополітика частково визнаної Республіки Косово. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Парламентське представництво етнічних меншин. Політико-партійна структуризація сербів, ромів, ашкалі, гюптів, босняків, турків, горанців.

ТЕМА 7. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ ВЕКТОР ЕТНОПОЛІТИКИ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Захист прав національних меншин у контексті міждержавного співробітництва.

Співробітництво в міждержавних організаціях. Захист прав національних меншин шляхом укладання міжнародних договорів та міжвідомчих угод. Діяльність змішаних міжурядових комісій.

Участь національних меншин у діяльності неурядових організацій та налагодженні транскордонної співпраці. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво територіальних утворень та їх органів урядування (1980). Європейська хартія місцевого самоврядування (1985). Євро регіони «Карпати», «Верхній Прут» та «Нижній Дунай»; «Буг», «Тешинська Сілезія». Карпатський Євро регіон. Вишеградська четвірка.

Біпатризм, етнорегіональні та сепаратистські рухи в країнах Центральної Європи як етнополітичні виклики національній безпеці України. Політико-історичні та етнорегіональні витоки біпатризму. Сілезький національний рух у Польщі. Угорський національний рух за автономію. Румунський іредентизм.

ТЕМА 8. ПОЛІТИЗАЦІЯ СУБЕТНІЧНИХ ГРОМАД У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

«Нові меншини/невизнані народи» в етнонаціональній структурі країн Центральної Європи.

Республіка Польща: сілезці, кашуби, словінці, гуралі, мазури/мазовшани, варм'яки. Чеська Республіка: моравці. Латвійська Республіка: латгальці. Литовська Республіка: жемайти. Естонська Республіка: виру. Румунія: секеї, чанго. Карпаторусинські громади у країнах Центральної Європи. Порівняльний аналіз соціокультурного та історичного контекстів субетнічних громад Центральної Європи (дослідження Олега Васюкова).

Рух за визнання та політизація субетнічних громад у країнах Центральної Європи.

Організації, які представляють сучасні субетнічні рухи. Реакція держави на прояви субетнічного активізму в публічному просторі. Порівняльний аналіз рівня інституційного та політико-правового контексту розвитку рухів за визнання (дослідження Олега Васюкова).

ТЕМА 9. СЕГМЕНТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНШИНИ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Українсько-лемківська етноідентифікаційна дихотомія в Республіці Польщі.

Об'єднання українців Польщі. Стоварышыня лемків. Інші громадські організації лемків-українців. Подвійна етноідентичність лемків.

Громадські організації українців і русинів у Чеській Республіці. Асоціація української громади. Асоціація «Форум українців ЧР». Асоціація «Рута». Товариство імені Івана Кондура. Міжнародне громадське об'єднання «Українська Свобода». Товариство друзів Підкарпатської Русі.

Сегментація русинсько-української громади Словацької Республіки. Союз русинів-українців Словацької Республіки. Українсько-словацька Ініціатива. Словацько-українське товариство. Союз скаутів «Пласт» українсько-русинської національності в Словаччині. Об'єднання українських письменників Словаччини. Русинська оброда.

Громадські організації українців і русинів Угорщини. Товариство української культури Угорщини. Український культурний центр у Будапешті. Інститут україністики. Товариство української інтелігенції Угорщини. Товариство русинів Угорщини. Товариство русинської інтелігенції імені Антонія Годинки. Товариство за культуру Карпатського регіону. Товариство русинської культури «Будителі». Товариство русинської солідарності меншин. Товариство русинської культури. Товариство русинської молоді.

Сегментація української національної меншини Румунії. Союз українців Румунії. Генеральний союз об'єднань гуцульської етнічності Румунії. Культурний союз русинів Румунії. Союз підкарпатських русинів Румунії.

Громадські організації українців і русинів Сербії. Товариство української мови, літератури та культури «Просвіта». Культурно-мистецьке товариство імені Івана Сенюка. Товариство плекання української культури «Коломийка». Культурно-мистецьке товариство «Кобзар». Культурно-просвітне товариство «Карпати». Культурно-мистецьке товариство «Калина». Товариство русинської мови, літератури і культури. «Руска Матка».

Громадські організації українців і русинів Хорватії. Українська громада Республіки Хорватія. Українська громада міста Загреб. Українське культурно-просвітне товариство «Кобзар» (Загреб). Українське культурно-просвітне товариство ім. Івана Франка (Вуковар). Українське культурно-просвітне товариство ім. Лесі Українки (Осієк). Українське культурно-просвітне товариство «Україна» (Славонський Брод). Українське культурно-просвітне товариство ім. Тараса Шевченка (Каніжа). Українське культурно-просвітне товариство ім. Андрія Пелиха (Шумече). Українське культурно-просвітне товариство «Карпати» (Липовляни). Українське культурно-просвітне товариство «Дніпро» (Рієка). Українське культурно-просвітне товариство «Калина» (Умаг). Товариство «Руснак».

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Модуль 1						
Тема 1. Центральна Європа як етнополітична реальність	8	2			2	4
Тема 2. Етнополітика країн Вишеградської четвірки	18	4	4		4	6
Тема 3. Етнонаціональна політика в країнах Балтії	12	2	2		4	4
Тема 4. Етнополітичний менеджмент Румунії та Молдови	12	2	2		4	4
Тема 5. Етнополітика Болгарії та Албанії	12	2	2		4	4
<i>Модульна контрольна робота</i>	2	2				
<i>Разом за модуль 1</i>	<i>64</i>	<i>14</i>	<i>10</i>		<i>18</i>	<i>22</i>
Модуль 2						
Тема 6. Етнополітичні процеси та етнонаціональна політика в постюгославських республіках	18	4	4		4	6
Тема 7. Зовнішньополітичний вектор етнополітики країн Центральної Європи	14	2	2		4	6
Тема 8. Політизація субетнічних громад у країнах Центральної Європи	10	2			4	4
Тема 9. Сегментація української меншини у країнах Центральної Європи	12	4	4		2	2
<i>Модульна контрольна робота</i>	2	2				
<i>Разом за модуль 2</i>	<i>56</i>	<i>14</i>	<i>10</i>		<i>14</i>	<i>18</i>
Разом за семестр	120	28	20		32	40

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Центральна Європа як етнополітична реальність	8	2			2	4
Тема 2. Етнополітика країн Вишеградської четвірки	16	2	2		4	8
Тема 3. Етнонаціональна політика в країнах Балтії	12				4	8
Тема 4. Етнополітичний менеджмент Румунії та Молдови	14	2			4	8
Тема 5. Етнополітика Болгарії та Албанії	12				4	8
Тема 6. Етнополітичні процеси та етнонаціональна політика в постюгославських республіках	14				4	10
Тема 7. Зовнішньополітичний вектор етнополітики країн Центральної Європи	16	2			4	10
Тема 8. Політизація субетнічних громад у країнах Центральної Європи	14	2			2	10
Тема 9. Сегментація української меншини у країнах Центральної Європи	14		2		2	10
Разом за семестр	120	10	4		30	76

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 2. Етнополітика країн Вишеградської четвірки	4	2
2.	Тема 3. Етнонаціональна політика в країнах Балтії	2	
3.	Тема 4. Етнополітичний менеджмент Румунії та Молдови	2	
4.	Тема 5. Етнополітика Болгарії та Албанії	2	
5.	Тема 6. Етнополітичні процеси та етнонаціональна політика в постюгославських республіках	4	
6.	Тема 7. Зовнішньополітичний вектор етнополітики країн Центральної Європи	2	
7.	Тема 9. Сегментація української меншини у країнах Центральної Європи	4	2
Разом		20	4

6.4. Індивідуальна та самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Центральна Європа як етнополітична реальність	6	6
2.	Тема 2. Етнополітика країн Вишеградської четвірки	10	12
3.	Тема 3. Етнонаціональна політика в країнах Балтії	8	12
4.	Тема 4. Етнополітичний менеджмент Румунії та Молдови	8	12
5.	Тема 5. Етнополітика Болгарії та Албанії	8	12
6.	Тема 6. Етнополітичні процеси та етнонаціональна політика в постюгославських республіках	10	14
7.	Тема 7. Зовнішньополітичний вектор етнополітики країн Центральної Європи	10	14
9.	Тема 8. Політизація субетнічних громад у країнах Центральної Європи	8	12
10.	Тема 9. Сегментація української меншини у країнах Центральної Європи	4	12
Разом		72	106

6.5. Індивідуальне завдання

Індивідуальна робота студента з навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи» передбачає:

- пошук, опис бібліографії, україномовна анотація та захист у формі колоквіуму 2 наукових статей (англомовних або однією з офіційних мов ЄС, зокрема, польської, чеської, словацької, угорської, румунської та ін.) з нижче окресленої (на вибір) пошукової теми (1 МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ).
- підготовку та захист *інформаційно-аналітичної записки*, тема якої індивідуально узгоджується з викладачем (2 МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ).

ПЕРЕЛІК ПОШУКОВИХ ТЕМ:

1. Етнонаціональна структура суспільства країни Центральної Європи (на вибір).
2. Конституційно-правовий статус етнічних меншин країни Центральної Європи (на вибір).
3. Мовна політика країни Центральної Європи (на вибір).
4. Структура етнополітичного менеджменту країни Центральної Європи (на вибір).
5. Проблематика національних меншини у діяльності ультраправих політичних партій країни Центральної Європи (на вибір).
6. Сілезький національний рух за автономію в Польщі.
7. Політична та громадська самоорганізація німецької національної меншини Польщі.
8. Кашубська мовна меншина Польщі: ідентифікація та громадська структуризація.
9. Політичне представництво угорської національної меншини Словацької Республіки.
10. Громадсько-політична структуризація ромської етнічної громади Словаччини.
11. Система органів самоврядування національних меншин Угорщини.
12. Секейський рух за автономію в Трансільванії.
13. Політичне представництво угорської національної меншини Румунії.
14. Парламентське представництво національних меншин Румунії.
15. Автономно-територіальне утворення Гагауз-Ері в Молдові.
16. Захист прав національних меншин у контексті міждержавного співробітництва (на вибір: Україна – Республіка Польща; Україна – Словацька Республіка; Україна – Угорщина; Україна – Румунія та інші варіанти).

17. Участь національних меншин у діяльності неурядових організацій та налагодженні транскордонної співпраці (на вибір: єврорегіони «Карпати», «Верхній Прут» та «Нижній Дунай», «Буг», «Тешинська Сілезія»; Карпатський Єврорегіон; Вишеградська четвірка).
18. Угорський іредентизм у країнах Центральної Європи (на вибір).
19. Румунський іредентизм в Україні.
20. Українсько-лемківська етноідентифікаційна та громадська дихотомія в Польщі.
21. Сегментація русинсько-української громади Словацької Республіки.
22. Громадські організацій українців і русинів Угорщини.
23. Сегментація української національної меншини Румунії.
24. Громадське та політичне представництво українців та русинів у постюгославських країнах (на вибір).
25. Етнополітична модель Боснії і Герцеговини.
26. Албанський етнонаціоналізм у постюгославських країнах (на вибір).
27. Російський етнонаціоналізм у країнах Балтії (на вибір).
28. Електоральна поведінка національних меншин країн Центральної Європи (на вибір).
29. Ромське питання у місцевій політиці країн Центральної Європи (на вибір).
30. Фактори впливу Угорщини на громадсько-політичну репрезентацію угорських громад в країнах Центрально-Східної Європи (на вибір).

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням мережі Google Meet названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і семінарських занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту (заліку) здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

8.1. Навчально-методичне забезпечення:

1. Зан М. Етнополітика у країнах Центральної Європи: навчально-методичні рекомендації для студентів-магістрантів галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 052 Політологія, освітньо-професійна програма «Політологія» / Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 73; [Ужгород. нац. ун-т; Ф-т сусп. наук; Каф. політології і державного управління]. Ужгород, УжНУ. 2024. 44 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/65537/1/%d0%97%d0%b0%bd%20%d0%9c.%d0%9f.%20%d0%95%d1%82%d0%bd%0%be%d0%bf%0%be%0%bb%d1%96%d1%82%d0%b8%d0%ba%0%b0%20%d1%83%20%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%0%b0%d1%85%20%d0%a6%d0%b5%d0%bd%d1%82%d1%80%d0%b0%bb%d1%8c%0%bd%0%be%d1%97%20%d0%84%d0%b2%d1%80%d0%be%0%bf%0%b8%20%282024%29.pdf>
2. Зан М. Розділ 15. Інституційний дизайн етнополітики й політичне представництво міноритарних етнічних груп у країнах Центральної та Східної Європи (національні case studies Республіки Польща, Словацької Республіки, Угорщини та Румунії). *Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія* / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендьял, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стебляк, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. С. 539–600. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/54431/1/%d0%a4%d0%a1%d0%9d%20%d0%9c%0%be%0%bd%0%be%0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d1%8f-2%0%be%d1%81%d0%bd%0%be%0%b2%0%b0%2b.pdf>
3. Зан М., Кічера Н., Кіш Є., Лендьєл П., Мелеганіч Г. Розділ 8. Етнополітичні процеси в країнах Центральної Європи. *Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: Навчальний посібник* / Упоряд. М. Лендьєл. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2016. С. 287–346. URL: https://www.researchgate.net/profile/Nadiia-Kichera/publication/332267257_Rozdil_8_Etnopolitichni_procesi_v_krainah_Centralnoi_Evropi_Mihajlo_Zan_Eva_Kis_Pavlo_Leno_Ganna_Meleganic_spivavtori_Ethnopolitical_processes_in_Central_Europe_whith_M_Zan_E_Kish_P_Leno_A_Melehanych_C/links/5caafca2299bf118c4ba8b73/Rozdil-8-Etnopolitichni-procesi-v-krainah-Centralnoi-Evropi-Mihajlo-Zan-Eva-Kis-Pavlo-Leno-Ganna-Meleganic-spivavtori-Ethnopolitical-processes-in-Central-Europe-whith-M-Zan-E-Kish-P-Leno-A-Meleha.pdf
4. Кічера Н. Розділ 14. Нормативно-правове й інституційне забезпечення політики щодо прав національних та етнічних меншин у країнах центральної та східної Європи. *Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія* / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендьял, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стебляк, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. С. 495–538. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/54431/1/%d0%a4%d0%a1%d0%9d%20%d0%9c%0%be%0%bd%0%be%0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d1%8f-2%0%be%d1%81%d0%bd%0%be%0%b2%0%b0%2b.pdf>

8.2. Основна література:

1. Вітман К.М., Краснопольська Т.М. Етнонаціональна політика постсоціалістичних країн: моделі, особливості, проблеми: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Одеса: Фенікс, 2020. 32 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»). URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f08a35b9-462b-40ac-bc76-0bb877977052/content>
2. Лажник В. Й. Геодемографічні й етнополітичні процеси в країнах регіону (Центрально-Східна Європа): навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 416 с.
3. Правові засади державної етнонаціональної політики в Україні: Монографія / Кресіна І.О., Лойко Л.І., Стойко О.М., Явір В.А., Вітман К.М., Кіссе А.І., Асланов С.А., Грицяк Д.І., Голденштейн К.О. / За заг. ред. І.О. Кресіної. К.: Логос, 2011. С. 56–182 (Розділ 2. *Розвиток моделей етнонаціональної політики у постсоціалістичних країнах*).
4. Романюк А., Литвин В., Панчак-Бялоблоцька Н. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи: порівняльний аналіз. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. С. 42–64 (2.2. *Етногрупова основа соціополітичних процесів у країнах Центрально-Східної Європи*).
5. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. С. 54–75 (2.2. *Етногрупова основа соціополітичних процесів у країнах Вишеградської групи та інших країнах Центрально-Східної Європи*).

8.3. Допоміжна література:

1. Алмашій В. Етнополітична мобілізація національних меншин в Словаччині впродовж словацького демократичного транзиту в першій половині 1990-х рр. *Нариси історії Чехії та Словаччини ХХ–ХХІ століть: від чехословакізму до оксамитового розлучення: колективна монографія / за заг. ред. І. Малацай, С. Гуменного. К.: ВПЦ «Київський університет», 2023. С. 20–30. URL: <https://drive.google.com/file/d/1wGVcseq0BqUYa10CKQhJmpyGhjibryvw/view>*
2. Алмашій В. Етнополітичні процеси у Словаччині (1989–1995 рр.). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2023. Вип. 32. С. 202–219. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EJRN&P21DBN=EJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=njuu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21COLORTERMS=0&S21P03=I=&S21STR=mo/2023/32*
3. Алмашій В. Українці Словаччини: громадсько-культурне життя та процес національного самовизначення (1989–1995 рр.): дис. ... кандидата іст. наук: 07.00.02. Київ, 2021. 224 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/spetsrada/zakhyst-dysertatsiinoho-doslidzhennia-vv-almashii-ukraintsi-slovachchyny-hromadskokulturne-zhyttia-ta-protses-natsionalnoho-samovyznachennia-19891995-rr.html>
4. Боднараш Г. Пропорційне представництво в Румунії та перетворення партій національних меншин в електоральні політичні партії. *Панорама політологічних студій: Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. На пошану професора Р.М. Постолювського. Рівне: РДГУ, 2011. Вип. 5–6. С. 277–286.*
5. Бурдяк В. Динамізм розвитку етнополітичних аспектів болгарського суспільства. *Релігія та соціум. 2015. № 3. С. 156–163. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=relsoc_2015_3_25*
6. Бурдяк В.І. Балканська специфіка Республіки Болгарія. *Панорама політологічних студій. 2012. Вип. 8. С. 6–14. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=relsoc_2012_8_6-14*

[1CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Pps_2012_8_3](#)

7. Горло Н.В. Функціональні та концептуальні моделі політики іредентизму: дис. ... докт. політ. наук: 23.00.02. Запоріжжя, 2019. 486 с. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/dis_horlo.pdf
8. Державна політика щодо захисту прав національних меншин: досвід країн Вишеградської груп: колект. монографія / ред.: Ярина Турчин, Тереза Астратович-Лейк, Олександр Горбач; Міжнар. Вишеград. Фонд [та ін.]. Львів: Сорока, 2019. 183 с.
9. Драпак М., Кравчик В. Питання національних меншин у контексті відносин України з Угорщиною та Румунією. 25 с. *Рада зовнішньої політики «Українська призма»*. Дата оновлення: 23.08.2023. URL: <http://prismua.org/wp-content/uploads/2023/08/National-minorities-UA-RO-HU.pdf>
10. Етнокультурна автономія як інститут забезпечення прав національних меншин: світовий досвід і Україна: наук. записка / [І. О. Кресіна, В. А. Явір, М. Д., М. Д. Ходаківський]; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2018. 119 с.
11. Етнополітика Румунії, Словаччини, Швеції та Хорватії. Аналіз законодавства та практики [С. Герасимчук, А. Демещук, М. Драпак, О. Краєв]. Дослідження Ради зовнішньої політики «Українська призма» у співпраці з Державною службою етнополітики та свободи совісті (ДЕСС) та за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження» та Посольства Швеції в Україні, 2021. 63 с. URL: <https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2022/01/ethno.pdf>
12. Єленський В. Розділ 1. Етнополітика європейських країн: культурний протекціонізм, мультикультуралізм, сек'юритизація релігії, захист прав національних меншин. *Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних змін: реальний стан, виклики, перспективи*: монографія / автор. кол.: Войналович В.А. (керівник, наук. ред.), Єленський В.Є., Кулик В.М., Малиновська О.А., Набок С.В., Поліщук Ю.М., Рябчук М.Ю. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. С. 12–76. URL: <https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/monohrafyia.pdf>
13. Железнік М.Р. Особливості етнополітики Республіки Сербія. *Регіональні студії*. 2024. № 37. С. 7–14. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/37/3.pdf>
14. Зан М. Особливості етнонаціоналістичного, ксенофобського та іредентистського дискурсів крізь призму програмних документів праворадикальних партій сучасної Румунії та Угорщини. *Україна – Європейський Союз: Формат розвитку відносин України та Європейського Союзу в контексті російсько-української війни, виборчих процесів та прав національних меншин*. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 04–05 жовтня 2024 року) / Ю. Остапеч (голова редкол.); відповідальні за випуск: М. Зан, В. Гиря. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2024. С. 245–252. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/67481/1/%d0%a3%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d0%b0_%d0%84%d0%a1_%d0%b7%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%282024%29.pdf
15. Зан М. Особливості функціонування представницької демократії етнічних меншин в Угорщині. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. Випуск 23. С. 150–157. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55983>
16. Зан М. Порівняльний аналіз політичного представництва етнічних меншин в Україні та Румунії. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. Випуск 26. С. 109–119. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55982>
17. Зан М. «Посттріанонські етнополітичні трикутники»: особливості політико-партійного представництва угорських етнічних громад у країнах Центрально-Східної Європи. Львів,

2024. *Політичні партії і вибори: українські та світові практики*: зб. ст. і тез за результатами Міжнародної наукової конференції «Інституційні, партійні та виборчі чинники політичного процесу в Україні й інших країнах Європи в умовах війни і невизначеності: національний, наднаціональний і субнаціональний рівні» – восьмої у рамках серії міжнародних конференцій кафедри політології «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 24–25 листопада 2023 року / [за ред. Анатолія Романюка і Віталія Литвина]. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2024. Вип. 8. С. 257–272. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/64779/1/Parties_Vol_8.pdf
18. Зан М. Русинський рух у сучасній Румунії: ідентифікація, структура, рефлексії. *Народна творчість та етнологія*. 2011. № 2. С. 74–86. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/56143>
 19. Зан М.П. Інституційний дизайн етнополітики та політичне представництво етнічних меншин Республіки Польща. *Регіональні студії*. № 16. Ужгород, 2019. С. 5–13. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55958>
 20. Зан М.П. Інституційні механізми етнополітики та політична репрезентація етнічних меншин Словацької Республіки. *Політикус. Науковий журнал*. Випуск 1. Одеса, 2019. С. 88–96. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55965>
 21. Зан М.П. Іредентистська риторика політичних лідерів Румунії, Угорщини та Словаччини на сучасному етапі. *International scientific-practical conference «Current Issues of the World Economy, International Economic Relations and International Communications Amidst the Formation of a New World Order and Polarization of the World» (March 24–25, 2025)*. Vol. 1. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2025. С. 181–186. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/72088/1/conf_UzhNU_soc_%d0%bb%d1%8e%d1%82%d0%b8%d0%b8%cc%86_2025_%d0%a7.1.pdf
 22. Зан М.П. Міжнародно-правові стандарти ефективного політичного представництва етнічних меншин: європейські практики та досвід для України. *Епістемологічні дослідження у філософії, соціальних і політичних науках*. Дніпро, 2020. Вип. 2, Т. 3. С. 119–130. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55979>
 23. Зан М.П. Політичне представництво етнічних меншин Румунії: інституційний та діяльнісний виміри. *Держава і право: Збірник наукових праць*. Серія Політичні науки. Випуск 83 / Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2019. С. 139–157. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55984>
 24. Зан М.П. Порівняльний аналіз етнополітичного менеджменту в Словацькій Республіці та Україні (за результатами експертного опитування). *Політикус. Науковий журнал*. Випуск 2. Одеса, 2020. С. 177–184. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55963>
 25. Зан М.П. Порівняльний аналіз політичного представництва міноритарних етнічних груп в Словацькій Республіці та Україні (за результатами експертного опитування). *Політикус. Науковий журнал*. Випуск 2. Одеса, 2021. С. 132–140. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55961>
 26. Зан М.П. Структурно-функціональні особливості етнополітичного менеджменту в Україні та Румунії: компаративний вимір. *Політичне життя*. 2019. Вип. 4. С. 22–31. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55981>
 27. Зан М.П. Широкомасштабне вторгнення Росії в Україну у контексті реакції з боку світової карпаторусинської громадськості (дискурс-аналіз проблеми). *Регіональні студії / Ужгородський національний університет*. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2022. № 31. С. 141–147. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55953>
 28. Кічера Н.М. Русини в етнополітиці країн Центральної та Південно-Східної Європи: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02. Чернівці, 2015. 256 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kichera_Nadiia/Rusyny_v_etnopolitytsi_krain_Tsentralnoi_ta_Pivdenno-Skhidnoi_Yevropy.pdf

29. Клайзнер А.М. Сегментація української меншини у країнах Центрально-Східної Європи (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія). *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 4 (5). С. 103–109.
30. Коч С.В. Транскордоння: простір соціального порядку і політичної дії: монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 357 с. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/27910/1/transkord.pdf>
31. Лихач Ю. Електоральна поведінка етнічних меншин в посткомуністичних країнах Центральної і Східної Європи та СНД. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право: збірник наукових праць*. 2010. № 3 (7). С. 23–29. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/372343f5-47e5-4311-813b-fc66ee25404c/content>
32. Підбережник Н. Зарубіжний досвід публічного управління етнополітичними процесами. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 2. С. 34–41. URL: [http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9F%D1%96%D0%B4%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9D\\$#gsc.tab=0](http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9F%D1%96%D0%B4%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9D$#gsc.tab=0)
33. Рендюк Т.Г. Українці Румунії: національно-культурне життя та взаємовідносини з владою. К.: Інститут історії України НАН України, 2010. 150 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-5826-6/978-966-02-5826-6.pdf>
34. Тищенко Ю.А. Забезпечення ефективної участі меншин у суспільному житті: електоральні процеси. Аналітичний огляд. К.: Український незалежний центр політичних досліджень, 2012. 49 с. URL: http://ucipr.org.ua/publicdocs/national_minority_elections_2012.pdf
35. Ткаченко С. В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин: навчальний посібник. К.: ФОП Голембовська О.О., 2018. 315 с. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc_5_copy.pdf
36. Шипович Ю. Особливості становлення та організаційного структурування Світового Конгресу русинів. *Україна і Центральна Європа: історія, політика, культура*: матеріали V науково-практичної конференції «Формат розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті впливу гібридної війни, виборчих процесів та теми забезпечення прав національних меншин» (м. Ужгород, 25 вересня 2020 року). Ужгород, 2020. С. 196–200. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/30867>
37. Dobos B. The Minority Self-Governments in Hungary. *Autonomy Arrangements in the World*. April 2022. URL: <https://webassets.eurac.edu/31538/1661962535-hungary-2022.pdf>
38. Godlewska E., Lesińska-Staszczuk M. Mniejszości narodowe w państwach Unii Europejskiej. Stan prawny i faktyczny. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2013. 202 s. URL: <https://integro.ciniba.edu.pl/integro/192403818590/ksiazka/mniejszosci-narodowe-w-panstwach-unii-europejskiej?internalNav=1&bibFilter=19>
39. Petsinis V. National Identity in Serbia Vojvodina and a Multiethnic Society between the Balkans and Central Europe. London, New York, Oxford, New Dehli, Sydney: I.B. TAURIS, 2019. 263 p. URL: <https://www.bloomsbury.com/uk/national-identity-in-serbia-9781788317085/>
40. Territories and Identities in Central, Eastern and Southeastern Europe / Scientific Editor: Valentin Mihaylov. Częstochowa: Instytut Geopolityki, 2014. 364 p. URL: https://geopolityka.net/wp-content/uploads/2015/04/Territories_and_Identities.pdf

8.4. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. URL: http://idpnan.org.ua/vidavnicna_dijalnist.html
2. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України. URL: <https://ipiend.gov.ua/>

3. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/pro-institut>
4. Рада зовнішньої політики «Українська призма». URL: <http://prismua.org/>
5. Ethnic Power Relations (EPR) Dataset Family. URL: <https://icr.ethz.ch/data/epr/>
6. European Centre for Minority Issues (ECMI). URL: <https://www.ecmi.de/>
7. Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale. URL: <https://ispmn.gov.ro/>
8. REGIMES OF ETHNICITY. A Global Database of Ethnic Demography and State Policies on Ethnicity. URL: <https://regimesofethnicity.ku.edu.tr/>
9. The Ethnic Regional Autonomies Database (ERAD). URL: http://identityworld.ru/index/database_eng/0-22
10. The Minorities at Risk (MAR) Project. URL: <http://www.mar.umd.edu/>

**Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни
«Етнополітика у країнах Центральної Європи»**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)